

AZ ÖNGYILKOSHELYETTES

(Első kakasszó)

- Paduczkay, ha jól tudom, maga az éjszakai ügyeletes.
- Igen, én vagyok.
- Akkor mire vár? Akarom mondani, hová készül? Átöltözik?
- A zárórára várok. Előbb levetem, majd újra felveszem a köpenyt. Átöltözöm. Az első kakasszóra várok, amely állítólag tízkor megszólal. Ha ugyan vasárnapra le nem vágják azt a kakast. Hónapok óta hallom, amikor ügyeletes vagyok. Néha nappal is. Vannak, akik már az első kakasszóra elárulják.
- Mit árulnak el?
- Ami a kezük ügyébe esik. Néha meg sem várják. És néha fontosabb dolgokat is. Valahol itt tartják, a szomszédban. A férj szemétdombján, esetleg erkélyén: idegen kakasok.
- Látom, jókedvében van.
- Azt én is szeretném látni. A vendéglőben hajnali kettőkor van záróra. Azután még, természetesen, maradnak. Olyankor már az énekesnő is szabad. Szabad maradni.
- Miket beszél? Hölgyleányok, menjenek csak nyugodtan haza. Nekem még van egy kis dolgom.
- Én semmit nem beszélek. Kétszer gondolok el mindent, legalább kétszer, de nem mondok semmit. Nem mondok ki semmit kellő időben. Hibám ez is. Felgyűltek a hibáim. Már éltem valamennyit.
- Legyen gondja mindenre. Érti?
- Az öngyilkoshelyettesek rendszerint nem hálnak meg. Értem. De már csak múlt időben teszek-veszek itt. Ezt maga nem érti. Az öngyilkoshelyettesek ellenére ennek: élnek.
- Nem szeretem a hangulatát.
- Már én sem. Mióta nem szeretem? Azóta. A szakításra ezer okom van. Plusz egy semmiség. A szakításhoz ennyi elég. Mindenfajta szakításhoz.
- Nem szeretném, ha megint leinná magát.
- Én sem. Mert én vagyok az éjszakai ügyeletes. És nem az öngyilkoshelyettes vagyok. Az éjszakai ügyeletes vagyok. Bizony.
- Ha befut valamelyik: mint rendesen.
- Kötve hiszem. Megkötözve majd elhiszem. Így akartam mondani. Tulajdonképpen én már rég kötözni való bolond vagyok. Ezt akartam mondani.
- Maga mondja. Aludja ki magát. Aludjon, ha lehet.
- Kérem tiszteletben tartani a várható éjszakai nyugodalmamat. Viszontlátásra.

— Maga ma éjjel dolgozni köteles. Az ügyeletes szolgálatkész. Itt a *Separanda* kulcsa. Első ízben bízom magára némi aggodalmak közepe.

— Én nem is bíznám magamra. A *Separanda* olyan, mint a lélek: kulcsra nyílik a szekrény, annak belsejében egy kisebb szekrény: a *Venena*, ugyebár. Ha nem piszkálják, semmi baj. Csak nem kell felnyitni. A mérég ára, természetesen, a pénztárban lesz. Tudom, mi a tisztesség. Blokkolom. Ha meghalok, csak magánkölségen.

— Mikor ivott? Eh, egy patika mindig megtalálja az alkalmat, hogy igyék. Ne marhuljon itt nekem. Meghallhatják a kolleginák. Elment az esze.

— Az egyik kedvem elment vadászni. Rég ittam. Rég sokat ittam. Ma csak egy keveset. Nézzen ki az ablakon: a drótokon, mint fehér fecskesor, ül a hó. Esni fog még ma éjjel. De mi itt ülünk bent, a jó meleg rácsok mögött. Kérem a méregpoharam. Miért olyan unottak az emberek, ha más szerelméről van szó? Felcsillan a szemük, emlék, csillan, azután unják. Még csak azt sem érdeklik meg, hogy elmondjuk nekik: megismertünk egy nőt. Hallott maga Kritónról? Máskor detektívregényt szoktam olvasni, most ez a könyv került a kezembe. Most előre tudom, ki a gyilkos. Csak azt nem tudom, melyik bűnt kövessem el. Hallgassa meg, tanulságos, mit mondott Kritón: „*De úgy látom, Szókratész, hogy a nap még a hegyek fölött van, és még nem bukott le. És tudom, hogy mások is csak nagyon későn isszák ki a felszólítás után, s lakomáznak meg idődögálnak jócskán, s néhányan még azokkal is együtt vannak, akikre akkor vágyakoznak. Tehát csak ne siess: van még idő.*” Ezt mondja. Issekutz bizonyára ismerte. Kedves női arcok. Hány vonul át, csak villanásnyira, egyetlen férfi életén? Mit akarnak? Csak megpillantjuk a szépet, aztán eltűnik. Azután meg hencegünk, hogy bármikor felhívhatunk valakit telefonon. És ha nem válaszol? Ha, mondjuk, nincs otthon, vagy ha váratlanul boldog nélkülünk is? Erre csak azt tudom mondani, amit elhallgatok.

— Paduczky, nem először figyelmeztetem az utóbbi másfél évben: az állásával játszik.

— Nem először, igaz. Ez a legkevesebb: nem először. A csalódás sohasem akkor ér véget, amikor a szakítás. Ezt jobb tudni. Az állásommal játszom. Csak a szabadságával ne játsszék az ember. És igen. A valódi zsarnokok megfigyelésem szerint nem tűrik, ha ellentmondanak nekik. Ha viszont egyetértenek velük, nyomban gyanút fognak. Válasszon. Ez a megfigyelésem, főnök. Jó éjszakát.

— Történt valami?

— Mindig történik. Persze, néha csak úgy tűnik fel. Épp ez nem tűnik fel.

— Vannak vidéki gyógyszerterek, Paduczky.

— Vannak. Ha csak arra emlékeznék, ami szükséges, még boldog is lehetnék, talán. Vannak más gyógyszerterek is és más öngyilkoshelyettesek is. Már mondtam. Főnök, több olyan receptre tölem morfium nem megy ki. Pedig látszólag tisztességes, ugyebár: a halottnak már nincs szüksége rá, éljenek az élők. A halott túléli a receptet. Nem, kérem, újabban nem. Mosolyhiány miatt zárva. Inkább mint: Leltár miatt az egész személyzet zárva. Amikor én vagyok, ha ezentúl én leszek az éj-

szakai ügyeletes: „A gyógyszerháron áthaladni nem lehet, hátsó kapu zárva. A Személyzet.“ Legfeljebb kiteszek egy hirdetést a rácsra: „Eladó alig használt koponya a patikában. Érdeklődni máskor.“

— Paduczka, én magát akkor rúgatom ki, amikor akarom. Remélem, ezzel tisztában van. Gondolja meg.

— Mit gondoljak meg rajta, ha már tisztában vagyok. Éjfél kisértet másnap délelőtt lepedőt mos. Tisztában vagyok, de lehetnének mindnyájan tisztábbak. Szerelmem hátralévő részét, ha még lesz, nem akarom börtönben tölteni. Világos? Most nézhetem egész éjszaka az ajtón a rácsot. Mindig, ha csengetnek. Mert csengetni fognak, amint szoktak.

— Dixi.

— Személyes szabadságomat többre becsülöm a gyógyszeres életmentésnél is. Én is dixi. Erre az elhatározásra jutottam. És felőlem most már lehetnek tervei velünk a halálnak. Aminthogy vannak.

— Jöjjön, igyunk valamit. Mit mind hülyéskedik?

— Már ittam. Jó éjszakát. A kakas pontos időjelzés valamikor. Mondtam: múlt időben teszek-veszek. Forduljon jobbik énemhez, ha megtalálja, ha találkozhatna még velem. Esetleg itt ül a jó, meleg gyógyszerháron, lakás, fűtés, világítás, válogatott szeszesitalok, méreg, gyorsanölő, karnyújtásnyira, recept nélkül, kívánságra, frissen cserélt ágyemű a díványon, termoszban kávé, kilátás a havas éjszakába, az álmatlanság fehérjébe, rádió, kint fúj a szél, csúnya idő, havazhat, esetleg ónos eső hull, ismerős gyógyszerek, egyetlen igazi gyógyszer van: az aszpirin, tudjuk. Azt is tudjuk: a gépkocsit, a háztartást, a szeretőt üzemeltetni kell. Amikor a havazásban a gépkocsi rendszáma halványan áttetszik: manapság ez a fekete-fehér, a feketén fehér, fehérén fekete. Ha a bűnre vezető alkalmakat nem kerüljük el, ne kerüljük el a bocsánatra vezető alkalmat sem végül. Mert én nem értem. Hogy van ez? Itt állok: érvényes valami, legalábbis úgy gondolom. Arrébb lépek, mintha már valami zavar támadna: gyanú, félelem, kétség, mit tudom én, mi. Nem vagyok nyugodt afelől, amit az imént elgondoltam.

— Először beszél így. Először hallom így beszélni.

— Először így beszél az ember, azután úgy. Nem beszélhet folyton ugyanúgy. Él. Hogy is volt. Körüljáróm, mondjuk ezt a pultot, lehet a hangulatom akármilyen, de nem is: vissza kell térnem a gondolathoz. Vissza kell térni a gondolat színhelyére. Mintha a gondolat bűn lenne, már egymaga is, egyedül is, csak mert gondolat. Ám az idő már előrehaladt, nem tudom, mit akartam mondani. Mindegy.

— Az emlékeket gumicellába kell zárni. Hogy ott dühöngjenek. Épelméjű ember nem él egy fedél alatt az emlékeivel. Maga bolond. Engedelemmel.

— De nem azért. És engedelem nélkül is. Tudom.

— Most mi a baja tulajdonképpen?

— Tulajdonképpen semmi. Ne nézzen úgy rám. Van elmeorvos barátom. Mondhatnám: házi elmeorvosom van. Nem ettől félek. Nem tőle. Az emberben elapadhat az általános érdeklődés, az a nagyobb baj. Az emberiség oly keveset áldoz az emberre. Majd meglátják ezt még mások is.

— Valami a lány körül? Némely nőt később sem lehet jobban unni, mint az elején. Ez nagy előny.

— Ne folytassuk. A csodababák sem mondják örökké: Mamma.

— En úgy értesültem, hogy maga megint szabad és független ember.

— A szabadság és függetlenség minden keserűségével. Szegény anyám mondta olykor, nem elégszer: Keserű a pogácsád, fiam.

— Gondolhattam volna, hogy valami nőügy.

— Gondolhatta volna, de ne gondolja. Különben is, már szól a kassza, ha jól odafigyelünk. Át kell vennem a szolgálatot. De még járnak a buszok. Haldoklók helyett hörögnek. Hörög-nyögnek, amint a lovak rügkapáltak. Nem lehetne ez a gyógyszertár máshol? Valami csendesebb helyen, például.

— Lelkiállapota, enyhén szólva, aggaszt.

— Iratkozzék be az aggódók klubjába. Még nem alakult meg. Pedig máris késő.

— Hagyja abba. Most már én mondom. El kell mennem.

— Még el sem kezdtem valójában. Ismertem egy öreg gyógyszerészt, olykor a gyógyszerészek is megöregszenek, megcsalta a felesége, még fiatalabb korában, amikor érdemes. Később rábeszéltek, vegyen el egy vak nőt. De nincs teljes boldogság. Egyeseknek már azelőtt hullni kezd a hajuk. Egy ember szeretett egy nőt, aztán nézte egy életen át a nő szomorkásan hegyes orrát. És ez is megoldás.

— Magát le fogom váltatni. Sajnálom, ez a helyzet.

— Honnan? Ezt az éjszakát még kibírom. Ahonnan maga leváltathatna, oda én sem érek fel.

— Maga súlyos lelki zavarokkal küzd.

— Ki nem? Bevehetnék valami gyógyszert. De már ismerem a hatásukat. Nem kell. Tele van a gyógyszertár gonosz, gonosz-zöld növényekkel. Valóságos kis dzsungel. A nők tenyésztik. A rohadás sem hiányzik. De ne töltsük az időt a környezettel, amikor az emberre is alig jut már idő. A rohadást tessék szó szerint érteni.

— Megőrült? Jenő, maga megőrült.

— Még nem. Akkor ugyanis már könnyebb lenne. Bölcs intézkedés, hogy morfiumot csak legfeljebb három napra lehet felírni, három napra elegendő mennyiséget. Ez annyi mint: a beteg még él egy napot, két napi adag marad. Főnök, maga szerint egy kiáltvány valahogy így hangzana: „Ne szólj szám, nem fáj fejem.“ Hát akkor inkább tartózkodjunk. Már egy valamirevaló emberi megjelenéshez is össze kell szednünk magunkat. Hát még amikor baj van. Vagy lesz. Lehet. Néha, ami szabálytalan, az tilos is. Sőt törvénytelen. Nem kell bejvedni. Még nem szóltam semmit, csupán elhatároltam magam. Semmi: csak ismét működik a Papez-féle indulati pálya, akarom mondani: körpálya. Ismeri? Csudapofa kis játékszer a fejünkben. Mindenki saját külön kis cirkuszi porondja, belül. Ahol az indulataink mutatványai lezajlanak. A nyaktörők is, valamint azok is, amelyekkel mások nyakát törjük ki. Műtétileg átvágható az egész idegköteg, idegsejtköteg. A Papez-féle indulati körpálya megbízható, a Papez-féle indulati körpálya akkor is tovább működik. Csodálatos. Ezt még senki sem érti. Már vártam. Az enyém most kezd működni. Néha késik a pálya begerjedése, néha tunya. Ám egyszercsak mégis munkába fog. Éjjel-nappal: amíg ön alszik, a Papez-féle működik. Csodálatos. Pedig talán mindössze annyiról van szó, hogy ha egyszer egy gondolat a fejbe

bemegy, az onnan többé ki nem jön, legfeljebb azért, hogy megmutassa magát. Csodálkozik? Menjen csak nyugodtan haza. Szerintem egy pár-beszédhez legalább hárman kellene. Hogyha valamelyikük távozik, továbbra is legyen értelme a válaszoknak.

— Reggelig, reggelre érteni akarom. Egyenes választ kérek. Felhívom.

— Minek. Hátha mást mondok. Őrület, hogy az ember két részre oszlik: férfira és nőre. Ne hívjon. Találkozunk.

— Ezt már sokan tudták.

— De még senki sem tudta elviselni.

— Filozófus a patikában.

— Miért ne? Bárhol, ahol egyetlen ember is szenved. „*Aszklépiosznak kakással tartozunk.*“ Tudta? Ha tudta, ha nem, ne feledje. Meg kell szerezni a szomszéd kakasát. Vagy egy másikat. A piacon időnként lehet kakast venni. Remélem, bármilyen kakas megfelel, csak kakas legyen. Tisztelnünk kell azokat a törvényeket is, amelyeket az emberiség előttünk tartott be. Búcsúzom, mert láthatja: máris jönnek, becsengetnek. Szomorú, hogy már éjszaka sem gyógyul az emberiség. Most már éjszaka sem gyógyul az emberiség?

(Második kakasszó)

— Te még beszélnél velem? Keress meg engem a világban.

— Nem tudom. Az attól függ. Nem gondolok előre.

— Egyszer, ezt még sohasem mondtam el neked, már a kapun kopogtattam, úgy izgultam. Egy bérház kapuján kopogtattam érted. Négyezerötszázmillió éve szeretlek, amióta víz van ezen a szerencsétlen bolygón. Veled akartam benépesíteni a földet. Öreg már a szerelem. Múlt időben teszek-veszek, múlt időben szólok hozzád, mint aki már elszánta magát, végre. Hallasz? Ezt még meg kell hallgatnod.

— Kérek egy cigarettát.

— Természetesen meggyújtva. Ugye?

— Igen. Mint régen. Mint régebb.

— Az első füst az enyém. Az első éjszakai füst joga.

— A tiéd.

— Nem nézek rád.

— Most ne nézz.

— Csak átadom. Nem látlak a sötétben.

— Látjuk a parazsat. Köszönöm.

— Kicsi tündér. A köszönet el is maradhat. Mindig elmarad.

— Mondd úgy, ahogy majd később fogod mondani: Kacsatündér. Őszintébb. Előbb nagyon bántott, hogy így nevezted végül. De már megszoktam.

— Ne haragudj. Már mondtam. Így hallottam ki a dalból. Sokáig azt hittem: Kacsatündért énekelnek. Már megmagyaráztam. Igazad van: könnyebb most is a későbbi indulat hangján beszélni. Amikor már lecsillapodott minden. Mindig, te mindig megkapod, amit akarsz.

— De nem azt, amit akarok.

— Mit? Ó, jaj, kicsi tündér.

— Ha már kérdezni kell, nincs mit válaszolnom.

— Életem egyetlen édes-kedves csodája. Én boldog vagyok, nem szégyellem kimondani: akkor is boldog vagyok, ha gyötrődve és kétségek között vergődve, de mégis rád gondolhatok. Szeretnél beszélni velem? Nekem beszélnem kell veled. Ha ébren vagyok, téged virrasztalak, ha alszom, fölöled álmodom. Álmomban nyitva volt a szemed. Láttam: nyitva a szemed. Még álmomban sem áll jól a szemed. A gyógyszerárban szépen alusznak a skatulyák. A szemed sohasem tud elaludni bennem. Szerencsésen megérkeztem, megfogadván minden kedves tanácsodat, szem előtt tartván őket, a szemedet pedig szemem előtt. Szemed a hetedik világrész ege. Én szépem, én egyetlen vétkem, én legnagyobb vétkem. Gyógyíts ki engem ebből a szerelemből, szépen kérlek. Mindig színes álmokat látok, színeset álmodom fölöled — a lélek külön fényűzése. Bosszúálló színek.

— Én csak ezért az óráért, erre az órára születtem. Pedig mindig azt mondtad: kár a jelen pillanatnak élni.

— Mondtam. Visszavonom. Válaszolsz nekem?

— Én majd megtanítalak élni. Én ezt mondtam neked.

— Én pedig megtanítalak meghalni. Erre csak ezt mondhattam volna. Veled akarok élni, és beléd akarok halni. Rejts el engem barlangodba. A mélységmámortól fölfelé. Föl, föl, az öledig. Egyszer már találkozni kíván az ösztön és az értelem.

— Milyen történelemben?

— A kérdés meglep. Sohasem kérdeztél ilyesmit, amíg beszéltünk. Ezt talán már csak évek múlva kérdezhetnéd. Nem a régi szép időkben. Kívárom az ezután jövő régi szép időket is érted. Mindegy, milyen történelemben, csak legalább egy lenge papír jelezze. Mondjuk a búcsúlevel.

— Nem tudtalak kigyógyítani. Ne haragudj ezért. Egyik ember sem okozója a másik szerelmének, nem is közös nevezője. Talán ez a baj. Fáj, amikor megidézel, mert újra érzem én is. Hagyj.

— A nők szépsége ravaszságukkal legalább unokatestvéri fokon rokon. Várj egy pillanatra, cseng a telefon. A főnök. Várj egy kicsit. Mondom, még hányszor mondjam, nem ittam, főnök. Semmit.

— Hogy érzi magát?

— Már rosszabbul. Milyen gyöngéd lett hirtelen. Elmélkedem. Várom a második kakasszót. Készülődöm az árulásra. Mi egyebet tehetnék.

— Tehát hivatalos virrasztási idejét magánügyei rendezésére használja.

— Valahogy úgy. Kíváncsi, hogy mennyi gyógyszert adtam el eddig? Nem? Én sem vagyok kíváncsi rá. Aludjék jól. A rossz lelkiismeretet az álmatlanság bünteti. Morfiumot pedig továbbra sem adok ki senkinek. Illetve, megnézem, kinek. A halott utolsó pillanatától érvényét veszti a legjobb recept is. Tudott róla, hogy morfium-receptet a maga emberei rendszerint úgy hoztak be ide, hogy a paciens már halott volt? Hogy ne a telefonba? Az igazat bárhová be lehet kiabálni. Én most még nem is beszélek olyan hangosan. Csak éjjél után már csend van: hallik a szó. Hallom a kakasom. Akarja hallani? Kakasszó: telefonon. Nem ébresztő, de engem valahogy megnyugtat. Főnök, a kakas üdvözli önt. És hagyjon nekem békét reggelig. Éjjél után nem veszem fel a kagylót,

hiába csenget. Ne haragudj, kicsi tündér: a szolgálát. Kit szeretsz te önmagadon kívül? Ezt már rég meg akartam kérdezni.

— Anyámat és téged.

— Más senkit?

— Más senkit. Esküszöm.

— Vers már az is, hűséggel ha rámnézel. De éppen úgy lehet hazugság is. A szavak elbújhatnak az igazság elől. Elbújnak abba a szobába, csodálatos szoba, ahol esküpótló mosolyodtól bármi a súlytalanság állapotába kerül. Még az is, amiben előzőleg már megállapodtunk. Életed túlnyomó részét záróra után szenveded majd el. Váltott alkoholokkal trapolsz, ki tudja kikkel és milyen éjszakákba.

— Nem hittél soha nekem. Mert magadban sem hiszel már.

— Jobb hinni is, meg nem is, mint csak hinni. Hinni szerettem volna. Csakhogy. A szerelem okán végül minden férfi beiratkozik a bohóciskolába. Egy év tíznek számít olykor, és a bohóciskolában mindenki ismétlőre bukik folyton.

— Azt mondtam nagysokára: szeretlek. Így volt. Akkor már én voltam veled, hiába távolodtál. Szerettelek.

— A testet még láttuk lélek nélkül bolyongani, de nem a lelket is test nélkül. Nem hiszek a szerelem kísértetében, aki időnként felkeresi az embert. Csak a testünk szerette egymást.

— El vagy rontva. Hányszor mondtam. Nem mertem mondani, aztán mégis mondtam. El vagy már rontva, akárcsak én. Mindig csak másokért. Hogy meg ne sértődjék valaki: inkább eszel a rossz főztjéből, annyit eszel, hogy a gyomrod is elrontod. El vagyunk rontva.

— Néha sok egy embernek a saját élete is. Ilyenkor vállalja a másikat: a nőt. Némelyik nő olyan rendes volt, hogy szégyelltem életünkbe egy konfliktust bevinni.

— Én már hittem egy idő után, amit te olyan szépen mondtál: „Mintha minden csak azért történt volna eddig a világon, hogy mi találkozhassunk.“ Hazudtál. Elmentél.

— Én már gyermekkoromban hazamentem volna. Félttem. Azt hiszem tőled félttem mindig.

— És most mit fogsz mondani? Nem most: később?

— Még nem tudom. Csak azt tudom: semmire nincs bocsánat.

— Nincs. Nem kell. A bocsánatot megette a fene.

— Mindent elfogadok, csak még beszélj velem.

— Ha lenne mit mondanom, írtam volna. Van távirat. Van telefon. Azóta már melléd is feküdhettem volna, újra. Én voltam a jóbolond, eddig is.

— A szeretet nagyon szép, ezt mondtad. Szép a szeretet, de szerintem csak a szerelemnek van értelme. A látszat-szerelem azzal takarózik, hogy a szeretet több. A szerelem elmúlik. Mintha a szeretet nem múlna ugyanúgy el. Mindkettő becsaphatja az embert. Ne takarózz vékony szerelemmel, meghülhet a lelked. De mit mondjak anyámnak? Mit mondjunk az anyáknak? Amikor a műezzin elzengi az ő mindenéjszakai énekét, már megint záróra, kérem, akkor mit mondjunk az anyáknak? Az anyák türelme sem végtelen. És azelőtt mindig azt mondtuk nekik: Édesanyám, bemutatom neked. Engedd meg, hogy bemutassam. Itt hozom őt. Majd megismered őt. Végre megtaláltam az igazit.

Úgy örvidenek, ha megérteneitek egymást. Az anyák lelke: az új s folyton új menyeknek országa. Elfogadni, azután elfeledni.

— Kinek van a legőszintébb gyémántja?

— Senkinek. Nekünk lehetett volna.

— Akkor tehát őrizzük jól.

— Mindig gondos nő voltál. De az édesanyáknak leveleket írtunk. Új szerelem, megint meg kell győzni az édesanyát, hogy most már ez az. Jól van, édes fiam. Csak legyetek boldogok. Tudod, anyám, már nem lehetett tovább bírni. Nem baj, fiam, találsz még te magadhozvalót. Találtam, édesanyám, megismered. Már szeretném megismerni azt a kedves angyalt, aki így szereti az én elsőszülött fiamat. Anyám, ő az. Mi van veletek, édes fiam, el nem tudom képzelni, nem írtok hetek óta egyetlen sort sem. Édesanyám, a válóperen túl vagyunk. Csak sikerüljön aztán végre az életetek, fiam. Ne búsulj, édesanyám, Turgenyev fiatalkorában városról városra kísért egy jelentéktelen színésznőt, tulajdonképpen mindent neki köszönhetett, mert bár a nő csúful megcsalta végül, az életet nem tudta elvenni már szerelmétől: az író megismerte az életet. Én egyébként jól vagyok, ismét dolgozom, csak még nem a régi a szerelem. Új. Majd a nyáron hazaszaladunk egy-két hétre, akkor megismered. Kacsatündér, te sohasem akartál édesanya lenni?

— Egyszer nagy hó hullott a szívemre. Az első gyermekem.

— Hová lett az első hó?

— Nagy hó esett le a szívemről. A férfi mint állat borzasztó volt, mint ember elég rendes. Meséltem róla. Vagy nem? Jobb lett volna, ha nem mondok semmit. Soha senkiről semmit.

— Minden embernek kilátszik valamilyen hibája. Előbb-utóbb. Tudod: volt egyszer egy szegényember, vett magának új ruhát, de hogy kímélje az újat, fölvette a régit is, a régi alatt az újban feszített. És az mégis a legkevesebb, hogy szerettelek? Én is szerettelek. Senkihez így nem vonzódtam. Látod, később már megint szemérmesen fejezzük ki magunkat. Vonzódtam. Az igazság ez: az egyetlen voltál. Se szülők, se barátok. A szerelem paradicsomi magányban indul.

— Mindig félttem a szavaidtól. Hajnal a szerelem ideje, azt mondtad, mégis a legcsúnyább dolgok mindig hajnalban történtek. Erre, ugye, nem felelsz semmit.

— Azért akarok beszélni veled, hogy ne tudjak felelni. Ha tudok: mindent elront a magyarázat. Nem felelek. Nem hozzád szólok. Kedves alvók és mélyenalvók, titeket az ne zavarjon, hogy valakik mindig virrasztanak. Elmúlt másfél óra: szívre, agyra, májra, szerelemre vigyázatok. A gyógyszerárban szolgálatrakészen szunnyad a gyógyulás. Még szerencse, hogy az énekesnőknek nem kell hosszú haját növeszteniök. Ebben legalább szerencséd volt.

— Esik a téli eső.

— Nálam havazik. Kinézek a rácson: olyan fehér a világ, mintha csak bocsánatos bűnök lennének. Olyan, mint amikor ősapa felfedezte nekünk az életet, olyan az ajtóüveg-táj, az utca, amit már nem utálhatnék jobban, mint ősapát. Egyszer, ezt sem mondtam még el neked, valakire nagyon megharagudtam, mert azt mondta: nem leszel a legszebb öregasszony. Te is megöregszel.

— Én arra emlékszem, amikor még megöleltél. Ahogy most megölelsz. Ölelj még.

— Amikor megölelik, utána minden nő elveszti a nemét: néhány percre angyallá lesz. De azután behozza hamar ezt a kis kiesést. Szókratész bizonyára ezért küldte ki utolsó óráiból a nőket. Mert úgy halotta, hogy a férfiaknak csendben kell meghalniuk. És élniök?

— Ma mentél el. A legszebb levelem sohasem kaptad meg. Mindig is sajnálni fogom. De legalább olvasd el ezt a néhány sort. Naponta egy mondatot írtam le, írógéppel. Nem tudom, írni tanultam, vagy vallani neked. Mindegy. Ez van. Még nem érzem a hiányod. Hisz kezdettől fogva hozzászoktattál, hogy párnapos együttlét után elválnak több pár napra. Azt vetették ki a kártyából, hogy „új szívkirály a láthatáron, nagy szerelemmel“. Én rád gondoltam.

— Régi szeretődök közül bárki csak úgy elment mellettünk, már ezzel is a becsületsértés határát súrolta.

— Tudom. És én talán nem szenvedtem?

— Mi jobb? Ha nem látunk, vagy ha minket nem látnak? Vak feleség vezet világtalan férjet.

— Hallgass meg. Talán utoljára kérlek.

— Ez a modell lázadása?

— Te is modellem voltál. Egymást megismertük.

— Valakitől mindig elveszünk egymást. Vagy legalább a tolvaj lelkiismeret pírja az orcákon. Nincs vegytiszta kezdet. Ezért robban a vége.

— Aki volt, egyszer csak nincs többé.

— Rajzolkod nekem házat, benne békés családi otthont, vasárnap kakas fő a fazékban, a zaj résein többé nem kukorékol be sehová, ideje sincs már a világot megfigyelni, a kakas helyett a hatliteres kukta sípol, jajveszékel, rohanjunk ki valahová, még lekés bennünket a természet. A nős férfi a lányok szemében olyan, mint aki más javára végrendelkezett. Tudsz róla?

— Dehát az emlékek. Legalább az emlékeinknek irgalmazzunk.

— Ugyan, az emlékek. A hal sem gondol a konzervdoboz formájára, amíg él.

— Én azért folytatom. Ti úgyis meghallgatjátok végül a legszebb nőket is. Nincs kibúvó. Egész nap nem tudtam hazajönni. Lehetséges, hogy már hiányzol? Enytől megtudtam, hogy holnap este beszélhetnék veled telefonon. Sajnos, fellépés a vendéglőben. Amióta elmentél, már másodszor voltam erős, tiszta önmagam előtt is. Olyan boldog vagyok. En is szeretlek. Fellépésemre magammal vittelek. Dühös vagyok magamra. Szerettem volna úgy beszélni veled, hogy érezzed: szeretlek, de nem tudtam. Szomorú voltam egész nap. Elrendeztem a kabátomat. Szeretném, ha már kész lenne, mert nagyon fázom. Hát így unatkozni. Még szerencse, hogy itt van az írógép. Ez a leveled nagyon nehezen érkezett. Nem tudom, mikor írtad, csak azt, hogy már hat napja, hogy elmentél. Jaj. Végre megint megérkezett a várva várt leveled. Rögtön válaszoltam rá, csak nem tudom, megkapod-e egyáltalán. Szerettem volna küldeni képet is. Biztosan örültél volna neki. Most már nagyon szeretném, ha

mindenüvé velem jönnél. Elfelejtettem megkérdezni, hogy a barkód lát-szik-e már. De úgy érzem, hogy majd te beszámolsz róla. Ha jól ismer-lek. Istenem, mikor kapok újra levelet. Olyan rettenetes rossz egyedül.

— A nők különféle szörnyű dolgokat műveltetnek a férfiakkal. Egyiknél szakáll fel, a másiknál bajusz le.

— Ma itt volt az asztalos, megjavította az ágyat, de megjegyezte: egy pillanatig se gondoljam, hogy elhiszi, az ágy csak úgy ni, alvás köz-ben szakadt le. Jézus, Mária. Mikor jössz már haza? Mikor jössz már ve-lem? Lehullt az első hó. Szomorú vagyok. Ne haragudj. Tegnap megkap-tam a lapot, ma a levelet. Rettenetes, hogy nem vagy itt. Nekem nincs erőm írni. Olyan szükségem lenne rád. Egyetlen szóval sem írod, mikor érkezel, hogy legalább a napokat számolhassam.

— Ne ráncold a homlokod. Mindez már akkor elmúlt. Ráncot hom-lokáról.

— Az oroszlánnak rövid a lába. Mondjunk még kifogásokat. Tőled tanultam.

— Mondjunk. Golyóálló halál.

— Játssz, amit élned kellene, hogy játékos az élet legyen.

— Ezt én mondtam neked. Nőnek férfi nem adhat szebb ajándékot gondolatánál.

— Te mondtad. De meg én jegyeztem. Amit elfelejtünk, azt mintha már akkor eldobtuk volna, amikor mondtuk. Játssz, amit élned kellene, hogy játékos élet legyen legalább.

— Mindent tudok rólad. De csak most kezdtél el titok lenni.

— Tudsz róla? Ha másra gondolsz mellettem, megváltozik a szemed színe. Tudom. A jóbolond én voltam végig.

— Boldog és boldogtalan: az éppen egy pár.

— Nem érdemes ezzel tölteni az időt. Önmagunkba nézni beteg-ség? Vagy talán érdemes másban bízni? Vagy bárkinek hinni? Hittek bennem olyanok, akiknek semmit sem adtam.

— Bennem is hittek.

— Ma hogy szeretném. Hülyeség. Csak úgy eszembe jutott. Te más mellett voltál fiatal, én melletted öregszem meg.

— A behízelt hangú férfiak rúgják ki leghamarabb a nőket. Tudsz róla?

— Legcsodálatosabb mindenem, állatom, az enyém vagy.

— Most pedig távozzék belőlünk az állat. Mert szeretni szabad a sírig is, de nem egy életen át. Még mit akartál? Hogy a tenyeremen hor-dozzalak?

— Nem.

— Akkor?

— Csak annyit, hogy amelyik tenyereden nem hordozol, a másik-kal ne bánts.

— Az ember mielőtt kihalna a világból, kihal lakásokból, emberekből, legvégül helyzetekből. Ez végül valamiféle összeggé áll össze. Nem gondolod?

— Hogy megszabaduljunk egymástól, elmentünk együtt társaságba.

— Igen. És ott még azt is beismerted, hogy szeretsz. Én nem akartam állati jelenben szeretni, nemcsak az állati jelent akartam. Ahogy meg-volt, emlékezésünkől azonnal kifakult a szerelem. Hát ezt nem akarom.

— Értelek. Tévedtél. Mindenki téved, aki nem figyel eléggé a másokra. De rám miért haragszol végül? Én már rég nem szólok egy szót sem.

— Nem szólsz egy szót sem, de ki tudja, mit gondolsz.

— Mondjuk, hogy te erősebb vagy. De én sem lehetek a gyöngébb. Nő vagyok.

— Annyiszor fogunk még találkozni, hogy már nem is akarjuk. Nem haragszom. Csak szeretnék elbeszélgetni veled. Majd.

— Megtanultál hazudni. Ettől is mindig félttem.

— Ha már megtanultam hazudni, téged nem hagyhatlak hazugságban. Megtanultam hazudni. Érted még hazudni is megtanultam.

— Hazudsz, de jól áll neked.

— Nincs veled, ellened egyetlen bűnös gondolatom sem. Hacsak az nem, hogy még nem.

— Mit nem?

— Nem tudom. Pillangó vagy, de a röptöd kissé nehézkes. Még csak most van a tekintet lemenőben. Már ezt is meg akartam kérdezni régebb: mitől félsz, mitől féltél mindig velem, attól talán, hogy kiderül: éltél? Hányan szeretnék, ha kiderülne, ha végül legalább az derülne ki, éltek. Éltél: életeddel fogadtalak el. Annak ellenére, hogy több slágernyi idő választott el bennünket egymástól. *Hulló falevelek. Love story.* Mit tudom én. Nem volt időm szakértővé előlépni. Valami ilyesmi történt mégis. Máris intesz, most mi a bajom, már hallom a hangodat is, előbb, a hangod előtt a mondatot, tudom, uralkodjak magamon, uralkodom magamon, senki más on uralkodni nem akartam, nem akarok. Kis szünetet kérek, hogy szebb legyen a folytatás.

— Sohasem tudtál egészen jó lenni. Nem szereted az embereket. Egy-egy embert még néha szeretted. De ez semmi. Ha nem önzés egyúttal.

— „Az ifjúság vándormadár, elszáll délre, de estére visszatér.“

— Széppel főttet nem lehet enni, csak jóval főttet.

— Hagyd. Az erkölcs a csúnya nők vigasza. Te szép vagy.

— Abban hazudsz, mégiscsak te hazudsz inkább, azt használod ki, hogy esetleg elfelejtettem valamit, valami lényeges dolgot velünk kapcsolatban, nem is tudom, hogyan mondjam, szeretném, ha megértenél, ha nem értenél félre, mint rendesen. Azzal kapcsolatban, amit egyszer már elmondtál vagy megéltünk. És most újra elmondod. Ha én nem egészen úgy emlékezem, akkor persze, én hazudok. De nem így van. Valami egyáltalán nem tiszta még itt. Nem tudom. Nincs erőm. Egy nő elég ha megéli a szerelmet, ne várjátok tőle azt, hogy vissza is tudja idézni. Én csak szeretlek. Én csak szeretek. Hát senkiben nincs annyi könyörület, hogy megértse: a másik ember nem azonos senkivel? Istenem, nem szabad szeretni. Nem szabad szeretni.

— Szabad. De tudnunk kell, hogy megvalósulásunkért odafizetjük a velünk született más lehetőségek árát.

— Leghosszabbak a gerlebúgásos tavaszi délutánok. Egyedül kell maradni. De a hosszú délutánok megölik bennünk a szerelmet.

— Az ember nem csak egyszerűen motívum a világ zürzavarában. Remélem. Emlékszel?

— Emlékezni nem akarok. Sohasem megyek férjhez.

— Emlékszel? Mondtam, hogy fodrásznőként esetleg boldogabb lehettél volna. Mit ér az, ha mondtunk valamit. Később is elfogadtalak. Mert már te is kezdtél elviselni engem. Helyzeteket teremt nekünk valami, azután mintha nem is lenne más feladatunk, mint faképnél hagyni ezeket a helyzeteket. Hadd mondjam végig. Mint azt a tréfás beszédemet, amikor még alig sejtettünk egymásból valamit. Erre felelj legalább: emlékszel? Én emlékszem. Bocsánat, mondanivalóm van, mondtam, amikor te hazajöttél, szokásod szerint egyenesen a szobába rontottál volna, kabátod az előszobában hevert már a földön, megállítottalak. Beszédet kívánok mondani. Mindig mondtad: nem vagyok normális. Szerintem nem érdemes. De hagyjuk. Tehát: beszédem volt. Azután majd lehet sírni. Így kezdődött. Először szólítottalak így: Művésznő. Igen tisztelt, nagyrabecsült, kedves Művésznő. Engedje meg, hogy a magam és csakis a magam nevében, mély hódolattal és őszinte rajongással köszöntsem, ízlésesen berendezett és általam pompásan kitakarított otthonában (kis meghajlás, csak semmi túlzás, a nő gyönyörű, de még nagyon fiatal), amikor sokórás énekpróba után haza méltóztatott térni. Hétköznapi helyzet, ám mégsem csak hétköznapi. Felhasználok, szíves engedelmével, ezt az előszobai pillanatot arra, elsősorban, hogy eredeti szándékának megfelelően beljebb engedjem, beviharzani engedjem, mielőtt azonban ez a mindennapi és mondhatni megszokott csoda gyöngéden lejátszódnék, ki kell jelentenem: mi értjük, kérem, a művészeket, főleg a művésznőket. Ennek okáért mai hazaérkezése egyszerű örömeinek fokozására az asztalon némi ajándékokat találанд. Ő, hódolat tárgya: tárgyak hevernek a lábánál. E tárgyak hosszútávúnak ígérkező ragaszkodásunkat alig képesek kifejezni. Ne nézze valós értéküket, a szív az igazi érték, és néhány könnyesepp a balszembem. Most pedig tessék megtekinteni egy férfi késő őszi kiállítását. Valószínű európai idő: a szerelemben szokásos. Valami ilyesfélét dadogtam egyszer. Az elragadtatás veszedelme állandó. Te csakugyan sírtál. Egy nő akkor sír leginkább, ha saját jóságától meghatódni engedik. Állasz a zuhany alatt, meztelen, meddig várjak, hol késel megint, az óceánra is féltékeny lennék, kis unokahúgom szemében te vagy a végleges szerelmem, életem, nem találok egyszerűbb szót: Életem, legyen ez a címed, nincs jobb megszólítás, mely jobban fájna, az ő szemében te maradsz a szeretet, elvisz majd kétezerbe, ne félj, hiába hagyjuk már el mi egymást, van aki tovább visz: Mónika. Órizd meg nekem Mónikát.

(Harmadik kakasszó)

— Állj közém és a nap közé, hogy ragyogni téged lássalak. Minek az emlékére ébredek én hajnalban mindig? Egy idő óta. Most nem azért, csak attól. Szólt a telefon. Halló. Álmodtál álmodban.

— Halló, Palika?

— Nem Palika. Legfeljebb Jenő. Legrosszabb esetben: Paduczka. Sohasem reméltem, hogy a harmadik kakasszó először női hangon szól majd. Kivel akarsz beszélni, Kicsitündér?

— Veled. Veled is. Már hívtalak. Folyton foglalt vagy. Látod, eljöhettél volna a bemutatómra. Óriási siker. Fényképeztek is. Majd elmesélem.

— Mi ez a zaj körülötted?

— Társaság. Még nem megyek haza. Te úgysem jöhetsz. Istenien érezzük magunkat.

— Máskor jobban vigyázz a címzésre. Telefonon is.

— Csókollak, drága. Édes, kedves, drágám. Miért nem akarsz te megérteni engem? Most olyan boldog vagyok, mint kislány koromban.

— Halló. Nem hallak, nagyon zajonganak ott. Hogy mondtad? Nem, dehogyan mehetek. Nem cserélhettem volna. Már annyiszor cseréltem. Megnézlek legközelebb, meghallgatlak, hallottam a próbákat. Szerinted hányszor kell megnézni valaki művészi produkcióját, akit szeretünk? Szerintem eggyel többször, mint ahány előadás van. És még akkor is csak halvány érdeklődésnek számít. Tudom. Hogy honnan? Tudom. Érezd jól magad. Megpróbálok aludni. Ha nem megy, megkeresem a fekete bárányt a fekete nyájban. Palikát üdvözlöm, ha sikerül beszélned vele. Jó. Délután majd találkozunk. Ha megébredsz addig. Meddig van nyitva a bár? Gondoltam. Tudom: az életed mostantól kezdve egyenirányú: másnap sohasem tudsz majd déli tizenkettő előtt felkelni, éjjel viszont egyfolytában szeretnéd továbbélni az életet. A kulcs a dobosnál. Csak mondom. Csak úgy mondom, ahogy te szoktad mondani: csak úgy mondom. Tudod te, melyik kulcs. A zenekar a családod. Üdvözlöm a családot. Én is befejeztem. Most majd nem kérdez, nem válaszol senki: tehát beszélhetek nyugodtan. Hagyd. Nincs kedvem veszekedni. Ahogy az öléseimből kibontakozol, oly forrón adod magad a fogyasztóközönségnek. Ha valaki rosszul lesz, forduljon hozzám bizalommal. Ugyanaz a cég vagyunk, nemde. Ismerjük az esetet. Részeg vagy. Ne is menj még haza. Főleg senkivel. Ismerjük az esetet. A nagybácsi tulajdonképpen nem is volt olyan gazdag. Sokkal többet költött a látszatra ahhoz, hogy meggazdagodhatott volna. Mozdulataidból felismerem az emberiséget. Az emberekéből pedig téged. Hasonlítok. Ez néha megnyugtat. Tartozol valahová, mégis, nélkülem is. Nem. Értelmes dolgokba nagyon szívesen, az értelmetlenségig belemegyek. Értelmetlen dolgokba azonban nem. Mondtam már. Keresem a fekete bárányt a fekete nyájban. Majd megbeszéljük. De jól vigyázz: most már jelenidőben, azaz korunkat, azaz várható gondolatainkat megelőzve folytatjuk. Jó, szervusz. Ha majd szeretlek, felhívlak.

— Zozó, nagyon szeretlek, ne hagyj el.

— Már nem hallom. Mondhatsz, amit akarsz. Letettem a kagylót. Minek az emlékére ébredek én meg mostanában hajnalban? Hajnalban történtek a legcsúnyább dolgok. Amikor pedig a hajnal a szerelem legszebb ideje. A szüzeket hajnalban árnyékozzák meg. Rendszerint. Mert a szüzek a kelő nap elé sietnek, ugyancsak rendszerint. A méreg a helyén van: a várakozás álláspontján. A hajnal: az árulás ideje. Bizony mondom nektek: nem. Bizony mondom nektek, hogy aki a harmadik kakasszóra nem árulja el az érzelmeit, az még nem volt ember. Az ember csak szerető ember lehet. Szól a kakas már. Majd megvirrad már. Most emelkedni kellene. Jaj, amikor az emelkedett lélek higanyszála süllyed.

— Milyen zene szól ott nálad?

— Te vagy az? Várj, dörzsöljem ki szememből az álmat. Hány óra? Milyen zene? Tudod, hogy mindig nyitva felejttem a rádiót. Csak úgy tudok elaludni. Szervusz, édes.

— Mit csinálsz?

— Várom, hogy múljék el ez a péntek. Honnan beszélsz?

— Nem fontos. Rád gondoltam. Vagyis: eszembe jutottál.

— Köszönöm kérdésed, megvagyok. Lehetnék rosszabbul is, de nem akarom. Tudod, a minap arra gondoltam, hogyan is van az, amikor az emberek mások felől ítélik meg. Kétkednek, amikor az ember elkezd szeretni valakit, hogy ilyen is van, már megint egy nagy szerelem, mi lesz ebből megint, azután kétkednek ismét, amikor az ember nem szereti ugyanazt a nőt. Mi ez? Miben kétkednek végül?

— Szerinted mennyi terhet bír el a megbocsátás? Beszélj a megbocsátás teherbíróképességéről.

— Emlékszel: egyszer egy éjjel önzve szeretttük egymást. Rettentés volt. Még játéknak is. Én megbántam. Hajnalban már megbántam.

— Én is. De miért voltál gyáva, amikor semmi más okod nem volt rá?

— Egyet tudtam biztosan. Gyűlölj meg egy életre, nem bánom, kimondom. Egyet tudtam biztosan: gyávaságból lettem szerelmes. Félttem bevallani magamnak és másoknak is, hogy esetleg már képtelen vagyok szeretni. Kísérlet volt, sikerült. Ez sértett meg úgy téged. Hogy kísérlet voltál. Amikor pedig az ember, tudom, nem kísérlet, csak egyszerűen: megismételhetetlen.

— Nem haragszom. Már rég nem haragszom. Még nem is bocsátottam meg, már akkor sem haragudtam rád. Kaptál két pofont.

— Igen. Így mondtad: kapsz egy pofont, hogy leesik mindkét fejed.

— Kapsz egy pofont, hogy leesik a fejed. Kapsz két pofont, hogy leesik a fejed. Kapsz egy pofont, leesik mindkét fejed. Ideges voltam.

— Valahogy így. Ez most már helyreállt. Kaptam. És egyedül neked nem adtam vissza a pofont, amit nőtől kaptam. Ez is mérce. Igazad volt. Te énekelsz, én táncolok, mondhatni az orrod előtt fűzöm-főzöm a nőt. Még szép volt tőled, hogy kivittél valami konyhafolyosóra, és nem a táncparketten pofozkodtál. Egy szerelemben a pofonok is előreviszik a cselekményt. Szerettem, hogy végre féltékenykedtél te is. Az jutott eszembe, amit elmeséltél egyszer. Kislány korodban sikítottál, ha fésültek. Nagyanyád az ablakban fésült, mert akkor hallgattál. Az arrajárók megláthattak, inkább hallgattál, és túrtél. Olyan gyönyörűen szikrázott azon az estén a hajad. Mit törődtem én két pofonnal, amikor azután szeretted mégis.

— Még akarsz beszélgetni velem?

— Hát persze. Még nem tudom, kit fogok elárulni.

— Hallgass.

— Megölelni egy nőt nem lehet sem előre, sem visszamenőleg. Csak akkor és ott. Ezt mondtam, amikor elszántad magad, hogy énekesnő leszel.

— Mi vagy te, állat?

— Nem hinném. De lehet, hogy csak állat vagyok, aki a legszerencsétlenebb az állatok között. *Tudat és Társa* cégnél dolgozik. Várj. A gondolateltérítők egyébként veszélyesebbek, mint a repülőeltérítők. Volt egy gondolatom, hirtelen, majd eszembe jut. Igen. Mint fehér fecskesor, ül a hó a táviródróton. Az elme a tapasztalás ketrecében üvölt. Nincs rés a testen, amelyen át a lélekbe hatolhatnánk. Ha egyszer egy gondo-

lat bemegy a fejbe, az messzebb kerül tőlünk, mint a még fel sem fedezett gyémántmező.

— És te nevezted magad szeretetostó embernek, aki így távolodik?

— Édesem. Én még nem tudom, ki és mi vagyok. Édesanyámtól a szép indításokat, apámtól a befejezés szívósságát örököltem. Úgy hiszem. De az én tévedésem is az én életem. Ez nagyon fontos.

— Most például mivel foglalkozol?

— Öngyilkossági gondolatokkal. Úgy kérdezel, olyan hűvös tárgyilagossággal, akár egy hivatalos kérdőív. Így is válaszoltam.

— Ez a foglalkozásod?

— Nem. De ezzel is foglalkoznia kell valakinek. Élj úgy, hogy másnap ne kelljen bocsánatkéréssel kezdened a napot. Ha írtam volna még neked levelet, egyáltalán, ha még írtam volna valamit: ezt üzenem. Lásd, ilyen egyszerű végül annyi szenvedés. Ez nem búcsúlevél, hiszen még remél. Csak közhely. Amit az tesz érdekessé, hogy mindig elfelejtik, már a levél másnapján. Egy imádságra legalább annyi időt illik fordítani, mint egy hivatalos kérdőív kitöltésére. De már nem szólok semmit. Csak azóta, amióta tudom, hogy a szerelem rendszerint cserbenhagyja áldozatát. Ez nekem tanulságnak elég. Előre tudjuk, ki a gyilkos. És az áldozat is belehal.

— Szerettél más nőt mellettem?

— Mi ez? Vallatás? Legyen. Meglátni és elfeledni pillanat műve volt.

— Kinek van annál nagyobb gyásza, aki él?

— Aki túléli. Most megint nem érzek semmit, mert rád gondolok. De amikor nem akarok rád gondolni, az a borzasztó. Boldogabb voltam, amikor boldogtalan, melletted. A jelenidő a boldogság jobbjára felől ül, bár nem értékeli akkor, amikor érzékelhetné is. Mondjam egyszerűbben: jöhet még történelem, akárhány történelem, úgy senkit nem szerettem, mint téged.

— Ha nem hazudsz: az igaznál igazabb nincs.

— De van. Ha az igaz nem nevezi annak magát, de mindenki annak tudja őt. Ezt élő ember meg nem értheti. Életében nem értheti meg önmagát az ember.

— Akkor pedig keserű a pogácsánk. Anyád mondta.

— Nem egészen. A szerelem szeret megbocsátani. Amikor még szeretnek valakit, egyetlen beismerése több bűnét megbocsáttatja. De jaj majd később: nincs bocsánat arra sem, amit el sem követtünk. Márpedig: mit nem követtünk még el. Amikor minden el akar követni bennünket. A kísértésre mi vesszük rá végül a legszemérmesebb kísérteteket is. Én már megöltelek magamban.

— Milyen kellemetlen halott vagyok. Még beszélek. Sőt: énekelek. *Mikor érkezik meg a vonat, mely elhoz téged nekem?* Énekelek. *Ez a szerelem elmúlt, bárhogy akarom, lángra nem gyúl. És ez, tudom, hogy bánt, és nekem is fáj, fáj, fáj.* Szilveszterkor neked, egyedül neked akartam énekelni a Love storyt.

— A táncdalszövegek a lélek apróhirdetései.

— Egy férfi tudhatja ezt. Egy férfi hirdessen aprót, de gondoljon merészet és nagyot. Vagy nem? Nemcsak ennyi?

— Vannak nők, akik olyan szépen szeretnek, hogy olyankor még az angyalok is lehalkítják az éneküket.

— Kegyetlen vagy. Olyan ráérősen haladsz át az emlékeimen, akár egy úthenger. Az emlékeinken. Bocsanat.

— Tudsz róla? Bizonyos nők megfordították a fekvés irányát a szobámban. Párnát át az ágy másik végébe. Nem értettem. Később igen. Ezek a nők többnyire északnyugati fekvésűek voltak.

— Nem érdekel.

— A felvonó lefelé haladt először velünk. Akkor azt mondtad: énekesnő akarok lenni, az leszek.

— Erre emlékszem.

— Én nem sajnáltam a nőkre pazarolt szeretetet. Megtérült később a dühben, amit éreztem.

— Ez te vagy.

— Ami érzelem egy megszólításba belefér, azt ott is lehet hagyni. A nők a halálig vállalják az életet, de olykor nem vállalják végül a megteremtését. Ehhez joguk van. Nem hiszed?

— De már igen.

— Nincs skatulya, senkinek. Mindenkinek: kezét csókolom, de több skatulya nincs, senkinek. Menjen mindenki haza. Még akkor is, ha már fél négy. És hol van már ott haza, ahol fél négy? Nem érdekel. Minden skatulyában gyógyszer. Betegek legyetek, nagyon betegek: akkor majd kiadom magam, ha nincs több gyógyszer, magam adom ki, önmaga elárulásához bárkinek joga van. Elárultam az érzelmeimet. Ezt nekem egyetlen kakasszó sem fogja többé a világon megbocsátani. Szólhat még kakas, többé engem nem szólít. Pontos időjelzés, csak tudnánk, kinek és milyen. Szókratész nemsokára válaszolt Kritónnak. Az ember, nem minden ember, elveszti végül csekély türelmét, nem is keresi, nem hirdet jutalmat elvesztett türelme megtalálójának. Lesz még türelme, remélhető. Mindenki kijelenthet bármit, de abból nem következik feltétlenül valami. Szókratész így felelt: *„Természetesen cselekszenek így azok, Kritónom, akiktől te beszélsz, mert ők azt hiszik, nyernek valamit, ha így cselekszenek, és én is egészen természetesen nem fogok így cselekedni: mert azt hiszem, semmit sem nyerek vele, ha a mérget egy kevéssel később iszom meg, csak annyit, hogy nevetségessé válok önmagam előtt, amiért úgy hozzátapadok az élethez, és fukarkodom vele, mikor már nincs is. Csak menj — mondta —, fogadj szót, és ne tégy másképp.“*

— Ismétlés az élet megrontója. Drámai szerep nélkül ne fogjon senki ismétléshez.

— Kacsatündér, te leszel a vesztébe rohanó emberiség legokosabb, hárommilliótizenkettedik és egyben legszebb énekesnője. Fejlődsz, ami egy nőnél már elég ok a gyanúra.

— Bárhol lehetne folytatni az életet.

— Csak nem éppen bárkivel.

— És mégsem bárhol. Fázom a takarónk nélkül.

— De akárkivel végül. Te mindig ezzel ijesztettél.

— Gondolod?

— Mondom. Még nem biztos, hogy gondolom is. Azt mondják az öregek, hogy aki fegyver által vész el, annak évekkal azelőtt sajog a hely, ahol a golyó majd sebet üt rajta. És azután meddig?

— Te vagy a hibás.

— Tudom. Már a hibáimat, téled legalábbis, tudom. Felsorolom, hogy legyen alkalmaid még egyszer unni. Türelmetlen vagyok. Mindent észben tartok. Ravasz vagyok. Így írtad fel velem egyszer egy szilveszter előtt, amikor azután vonattal hazamentem, még volt lelkeröm vissza is, ezt már bánom. Gúnyos és nyers vagyok, így folytatjuk. Gyanakvó vagyok. Túl érzékeny vagyok. Nem vagyok jó. Stb. Minden hiba az összes többi hiba eredménye és újabbak eredője. És mindezekből következik. Ha az ember meztelen. De nem is ezek a hibák, az igazi hibák, hanem csak az, amit a másik fél bennünk az éppen fontos hibának ismer fel. Aki halott, nem szeret védekezni. Én még élnék. Az otthoni tükör mindig fiatalabbnak mutatja az embert. Hogy van ez? Te érted? Te órákig nézegeted magad a tükörben naponta. Erről csak tudhatsz valami megbízhatót.

— Múlt időben sokkal érdekesebb dolgokat mondtál.

— Az már elmúlt. Majd akkor még mondok. Most élünk: most vagy pucér.

— Két ember egymáshoz való viszonya mindkettőjük külön-külön magánügye? Vigyázz, mit mondasz.

— Eddig is tudtam. Nem vigyáztam. Csak arra vigyázok, hogy Aszk-lépiosznek ne tartozzam majd. Minden törvényt tisztelni kell végül, amit az emberség egykor a maga javára hozott. Életünk elvérzik egy másik életen, amely a miénk lehetett volna.

— Te azért keresed az emberekkel a kapcsolatot, hogy még csalódj? Nem volt elég?

— Köztünk az ellentétek túl kicsik voltak a harmónia megteremtéséhez. Ezt te nem értheted.

— Én is színeset álmodom. Felőled is. Olykor.

— Csak a süketek, a nagyothallók, a lényegeset meghallók és a művészek álmodnak színeset. Ezt állítja a legújabb kutatás. De: tessék még kutatni. Hátha azok is színeset álmodnak, akik nem is gondolják. Külön költsége ez a léleknek. De: költség nem számít, ha valamilyen meggyőzően akarunk csalódnani. Álmodj csak színeset, Kacsatündér. A művészet nem álom. Kegyetlen gyakorlat. Álmodj színeset: a művészet nem természetes állapota az embernek. Nem elég megélni, meg kell írni is. Így vallanak a nagyok. De becsvágyuk azt is megíratja velük, amit soha senki megálmodni nem tud: boldog végre egyetlen ember. Holott csak legalább ketten képviselhetnék az emberiséget, ma is. Rendszerint csak ez történik: a következő lakásfestésig abban a színben kell élni, ahogy az előző nő kívánta.

— Szóltál valakinek? Már úgy értem, arról, hogy mi van köztünk?

— Szóltam. Elszóltam magam. Bár tudom: nem szabad másokkal megbeszélni szerelmünk, nem velük történt. Értetlenül állanak. Aztán elmennek dolgukra. Nem érdemes. Könnyű azzal szakítani, aki elmegy. De aki bennünk marad, minden tiltakozásunk ellenére, azzal mi legyen? Én ezért azt mondtam: legfeljebb megjelenesz majd egy lemezborítón. Akár egy műkedvelő előadásról készült fényképen, és úgy maradsz. Jánost ismered. Egyszer lépett fel, lefényképezték, úgy maradt. Ez is vágy, csak szomorú. Megjelenni, úgy maradni, azt hinni, mások nem hiszik, művészet, mi egyéb, ha már fénykép is készült róla, mutogatásra min-

dig kéznél van, emlékezni lehet, leszólni másokat, akik többre vitték, ó, azok nem művészek, hiszen tovább is mentek, mindenbe belementek, elárulták az egyetlen alkalmat, az egyszerit, szomorú és bájos: aki a fényképen az marad, amit egyszer, bár nem ő volt, akart, sikerült, megjelentette, úgy maradt: művész. A jövő sötétkétkben: ünnepélyes. Aztán még jegyezd meg. Könnyű azzal szakítani, aki már három és fél hónapja nem ír, nem válaszol szerelmének, amikor már úgyis vége, de még mindig szakítani kellene, mit kell akkor már elszakítani. Két dühös szerelmes, sértődötten, mindig kész befejezni a világot. Nem szabad így gondolni. Beleénekelte a rádió műsorába, könnyű dal könnyen rávett, a televízióba, a vendéglői énekesnő énekébe, és azonkívül. Ennek csak a ma hajnali beszélgetés lehetett az eredménye. Sok sikert. Ha majd lehet kapni virágot, küldök neked: egyszer s mindenkorra, a legszebb csokor virágot. Fodrászlányból dizóz. Gyógyszerészből: szarvas.

— Szerintem a fölösleges harmadik helyett a szükséges harmadikról kell beszélni.

— Dicsérettessék a nők végül mindig gyakorlatias észjárása. Hát persze. Szükség: harmadikat szül. Nem két ember szerelme szül harmadikat, hanem a harmadikat megelőző szükség szüli a harmadikat. Hogy ne értsen senki félre: a művésznőnek már a szerelméről is van másolata: a harmadik, a szerető.

— Te. Különben hagyjuk.

— De még nincs vége. Akkor sincs, ha valamiféle esztétikai gyönyör már unná. Egy emberi élet nem az unalom közepén ér véget. A szerelem az, amikor már másra lehet gondolni. Azután törődjétek a dolgaitokkal. Te, például, Kacsatündér, a hülye részekkel. Ők a lelkes közönség. Sohasem volt tehetségük jogán egyszer csak elkezdik utánad énekelni a dalod, amibe te a lelked adtad. Te is így kezdted. Ők utánad éneklük, ami rosszabb, mindig rosszabb, mint az eredeti, amilyennek az eredetit hittük. Őszinte lelkedre mondd meg. Csak egyszer. Egyetlenegyszer. De akkor nagyon dühös voltam, már valójában el is nevettem magam, előre. Megvertelek. Amikor a perzsaszőnyeg sarkát levágtad. Az egész berendezés, az egész világ minden berendezése nem ér annyit, mint el-elcsukló sírásod. És akkor te a dobosnál keresed a kulcsot. Én nem mondom, hogy a megoldás kulcsát. Csak az alkalmi lakását, az alkalmi szerelemhez. A dobos folyékonyan beszél olaszul, de még nem hallott arról, hogy valaki szerethet valakit. Éljen boldogul. A kulcs a dobosnál, de máshol is vannak kulcsok. Ne keresd. A hamis esküben hibásabb az, aki kieroszakolja.

— Zozó, nem lehetne megpróbálni utoljára? Ha akarod, testileg kérdelem, nem kerül semmibe, itt vagyok előtted, a válasz semmibe sem kerül, hagyjuk a telefont, levelet, minden késik, az ember, a nő siet, oly rövid az élet, és olyan hosszú lehetne együtt.

— Nem.

— Én nagyon szerettelek.

— Majd megtudom: szeretett az emberiség is. Miért ne. Idejében átadtam a helyem. Keveset kérdeztem. Válaszolni később fogok. Szerethet. Nem, kedvesem, az már elmúlt, amikor mi lehattunk volna. Voltunk: miért nem vettük észre. Egy nő egyszer csak elkezd stoppolni a férfi szakadt pizsamáját. Én akkor már tudom, közeledik a finálé. A szónok

sohasem tudja, mikor fejezi be, én tudom, mikor van vége. Ha a nő elkezd stoppolni valamelyik rongyunkat. Akkor vége. Mert vége. Mert nem jelenhetünk meg a következő életünk folytatásához például szakadt pizzsamában. Ennyit még a legkegyetlenebb nő is tud. Ha nem tudja: érzi. Áldassék két kezük gyönyörű munkája. Aszklépiosznak kakással tartozunk végül. Vagy még előtte.

— Gyere.

— Nem. Addig légy szép, amíg boldog tudsz lenni. Mást nem mondhatok. Mást nem kívánhatok. Ez a legtöbb. Légy boldog, mintha én nem is születtem volna a világra. Ezt már térdenállva mondja bennem a lélek. Szerelmi vallomás nem lehetett soha szebb.

— Jön a csúnya főnököd.

— Közeledik a reggel, az élet főnöke.

— Maradj még.

— Maradnék. Nem lehet.

— Maradj.

— Nem lehet.

— Nagyon szépen kérlek.

— Játsszam, amit élnem kellene, hogy életünk legalább játék legyen?

— Hát akkor menj.

— Már késő. Hajnalodik. Egyszer a legszebb szerelemben is hajnalodik. A régi görögök kakast áldoztak Aszklépiosznak, a gyógyulás istenének, gyógyulásuk után. Milyen szomorú. Van gyógyulás — van kakas. Én máris feláldozom a kakast, csak gyógyulni tudjak. Csak reménybeli isten az ember Istene. Akitől remélni lehet. Meg akarok gyógyulni. Nem eszem kakast. Neki adom. Egyen ő egy életen át kakast, én pedig gyógyuljak ki ebből a szerelemből. Szókratész hazudott. Az élethez addig kell ragaszkodni, amíg bennünk van. Nem engedem el az életet, mert ki tudja, mihez kezd nélkülem. Minden törvény, amit az ember egyszer tisztelt, az emberért lehetett. Emlékezni kell rá, jobban, mint legszebb szerelmünkre. A szerelem elmúlik, de nem a törvények is az emberből.

— Csillapodj, drágám, látod, visszajöttem hozzád, voltam akárki mellett, hozzád visszajöttem mégis. Csillapodj.

— Csillapodván, vadul így szólt mégis ő. Nem. Ha most kellene megalapítanom veled az emberiséget, talán gondolkoznék. De már megy minden a maga útján. Megyen. Te tudod, hová mentél, amikor én legjobban féltettelek? Ott vártalak az utcasarkon, hogy megjössz, mire mondd, megjössz, hiszen még vártál tőlem mindent. De nem jöttél. El-elmaradoztál. Akkor is már. Én meg vártam. Én meg időből, térből kiestem. Nem tudtam, hogy hívnak. Nem is kérdeztem. Nem tudtam, ki voltál te, ha lennél. Szerelmem. Azt mondtad, egy kis dolgod van. Annyi. Én meg vártam. Csörömpölt a villamos. Városaimban addig villamosok nem voltak. Most voltak. Elfelejttem. Én vétkem. Kinek mit vétettem. Bocsánat: minden égtáj felé. Ember: kérj bocsánatot, bármily nyelven, el kell nézni, hazamegy, hazamenne, van neki ott büntetése, letölteni emberéleten nem tudja. Anyám szerette a bátyját, senkit jobban. Már szült is, gyermekeket, a világot folytatni nem restellte. Mégis. Történt, hogy van vesezsugor. A legjobb bátyukának. Elmegy, mert orvos, külvilágba. A határok sohasem hatódtak meg a szerelemtől: nem engedik szaporodni

a szépet. Anyám hajnalban riad. Apám csak egyirányú embert ismer: a család. Én: hallom. Hová mégy? Hát nem látod? Jenő leszállt egy fekete repülőgépen, integet. Hív. El akar búcsúzni. Ne menj. Őrütség. Nem. Jenő, nem engednek. Már felszáll a repülő. Nem búcsúztál el tőlem. Nem baj. Találkozunk. Te elmentél. Zöldséget venni? Én egy idegen városban. Mária néni a volt előző szerelmed anyja. Mondtam, ugye, hogy az anyáknak mondani kell valamit végül. Nem jöttél. Én elfelejtettem, hogy hívnak, milyen nap van, hol vagyok. Csak azt tudtam: szeretlek. Félttem. Az örülettől, ami később szállt meg. Jöttél. Kezed imára kulcsolva, mesziről kérted a bocsánatot. Én, halott, feléledtem, semmit nem szóltam, örültem, hogy vége. Dehát nincs vége. Mindig megérezem, amikor veszély fenyeget. Veszély fenyeget, amikor egyedül vagy. Akkor a legnagyobb. Hogy játékos élet legyen legalább.

— Már alszom.

— Aludj. Imádsz aludni. Én most ébredek.

— Szép voltam?

— Szép.

— Szép álmokat.

— Álmomban kerülj el engem. A hibás Antonius, „ki úrrá tette vágyát az értelmén“. Szép álmokat. Jön a főnök.

— Mozgalmas éjszakája volt?

— Ahogy vesszük. Ketten meghaltak. Legalább ketten meghaltak.

— Remélem, nem itt?

— Ó, nem. Ahol éltek. Ha csak képzeletben, akkor ott haltak hősi halált. Minden élet hősi halállal végződik. Ha nem is hősi az élet. Pedig az.

— Most, józan reggel, meg akarom kérdezni: mit akar egy öngyilkoshelyettes, ráadásul önkéntes öngyilkoshelyettes, amíg a főnöke él?

— Semmit, uram. Ügyeitem véget ért. De ne higgye: teljesen értelmetlenül. Írt egyszer egy orvos egy névtelen levelet. Azt hitte. Amikor elkészült a levéllel, a szokás hatalma, még a szokás hatalma esetében is, nem írta alá, csak ráütötte a parafát: teljes nyomtatott nevét. Nálam a szokás: az igazság, vagyis, jobban mondva: a gyáva igazmondás. Most már hagyjuk az éjszaka gondolatait. Vár bennünket a munka.

— És mi van az öngyilkoshelyettesekkel?

— Még most is élnek valahol, ha tudnak. Ez a végük. A végzetük, ha így jobban tetszik. Mit akar egy öngyilkoshelyettes, amíg a főnöke él, ugyebár. Remélem, érti. Nem voltak. Ha lettek volna: voltak. Maradok. Mert legalább egy dolgot végképp elrendeztem. Csakugyan szabad vagyok. Reggel van — és én szabad vagyok. Ennek mindenki örülne. Maradok: kiváló tisztelettel. Az ember válogassa meg, kinek akar öngyilkoshelyettese lenni. De: az öngyilkoshelyettesek megmaradnak, élnek. A cselekmény fizikailag úgyszólván ki sem mozdult a gyógyszerértérből. Illetve most menne haza, ha nem kellene várnia a váltásig. Viszont: az öngyilkoshelyettesek cipelik tovább az életet. Cipelik tovább a tudatot és társát: valamelyik bűnt.